

Sygn. VUa 4/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2018 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Beata Łapińska

Sędziowie: SSO Mariola Mastalercz

SSO Agnieszka Leżańska

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2018 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku M. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w T.

o zwrot zasiłku chorobowego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. IV Wydziału Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 grudnia 2017r. sygn. IV U 258/17

oddala apelację.

Sygn.akt VUa 4/18

UZASADNIENIE

(...) Oddział w T. decyzją z dnia 29.VIII.17r. sygn.(...) zobowiązał M. W. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego w łączne kwocie 16.872,42zł za okresy : od 1.IV.16r. do 6.IV.16r., od 28.IV.16r. do 27.V.16r. od 22.XII.16r. do 8.I.17r. i od 17.I.17r. do 26.IV.17r. W uzasadnieniu decyzji wskazał, że wnioskodawca jest zatrudniony w firmie (...) w R. na podstawie umowy o pracę. W czasie zatrudnienia wnioskodawca przebywał na zwolnieniach lekarskich wydawanych na okresy : od 1.IV.16r. do 20.IV.16r. , od 7.IV.16r. do 27.V.16r. , w tym pobyt w szpitalu od 7.IV.16r. do 27.IV.16r. i okres poszpitalny od 28.IV.16r. do 27.V.16r., od 22.XII.16r. do 10.I.17r. , w tym od 9.I.17r. do 16.I.17r. pobyt w szpitalu i zwolnienie od 9.I.17r. do 15.III.17r. oraz od 16.III.17r. do 26.IV.17r. Za te okresy wnioskodawca otrzymał zasiłki chorobowe.

Jednak wnioskodawca ma zawartą od 1.II.16r. umowę zlecenia z (...) K.. W oparciu o tą umowę zlecenia wnioskodawca wykonywał czynności w następujących dniach : 1-6.IV.16r., 2-3.V.16r., 24.V.16r., 2-7.I.17r., 11.II.17r., 13-15.II.17r., 17-18.II.17r., 20.II.17r., 25-27.II.17r., 2.III.17r., 6.III.17r., 10.III.17r., 13.III.17r., 16.III.17r., 18.III.17r., 21.III.17r., 27.III.17r., 29-30.III.17r., 7-8.IV.17r. 13-16.IV.17r. Za te czynności wykonane z umowy zlecenia wnioskodawca uzyskał przychód.

Dlatego nie ma prawa do zasiłku chorobowego z okresy wskazane w decyzji.

Od decyzji odwołał się M. W. podnosząc, że sprawował funkcję (...) i za to otrzymywał symboliczne wynagrodzenie. Zadania wynikające z umowy zlecenia nie wymagały wkładu pracy czy też fizycznej obecności, nie miały negatywnego wpływu na proces leczenia. M.W. wskazał, że ze zlecenia otrzymywał około 600,00zł i nie ma to porównania z kwotą żądaną do zwrotu. Podniósł, że jego zatrudnienie kończy się z końcem grudnia 2017 roku.

Funkcja (...) to w przeważającej części funkcja statutowa, doradcza, reprezentuje oddział gminny OSP wobec władz gminy, innych organizacji itp.

Wnioskodawca podniósł, że w styczniu 2017 roku przebył operację wymiany stawu biodrowego i do chwili obecnej prowadzi proces rehabilitacji.

Wnioskodawca podniósł, że nie posiadał wiedzy i świadomości na temat obowiązujących przepisów, a więc i o braku możliwości dodatkowego zarobkowania. Swoją funkcję w OSP sprawuje z chęci pomagania innym osobom, organizacjom w tym środowisku, w którym żyje.

ZUS nie uznał odwołania i wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2017 roku wydanym w sprawie o sygn. akt IVU 258/17 Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uchylił obowiązek zwrotu przez M. W. zasiłku chorobowego za okresy: od 1 kwietnia 2016 roku do 6 kwietnia 2016 roku, od 28 kwietnia 2016 roku do 27 maja 2016 roku, od 22 grudnia 2016 roku do 8 stycznia 2017 roku i od 17 stycznia 2017 roku do 26 kwietnia 2017 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że M. W. jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę w firmie (...) w R.. Jest także (...). Straż pożarna jaka jest w gminie to 8 jednostek małych i 2 duże. Wszystkie one muszą zwoływać walne zgromadzenia raz w roku, po których następnie jest walne zgromadzenie w gminie.

Wnioskodawca z racji swej funkcji uczestniczy w walnych zgromadzeniach w każdej jednostce, wraz ze (...) uczestniczy w czuwaniu w Świąt Wielkanocne, w pochodach w obchodach dnia (...).

Działalność w ochotniczej straży pożarnej jest działalnością społeczną. Jednak M. W. z racji swej funkcji reprezentacyjnej zawarł porozumienie z władzami gminy i została między nimi zawarta umowa zlecenia. Dochody z tej umowy miały zrekompensować wydatki związane z pełnieniem funkcji.

M. W. w okresie zatrudnienia w firmie (...) przebywał na zwolnieniach lekarskich : od 1.IV.16r. do 20.IV.16r. , od 7.IV.16r. do 27.V.16r. , w tym pobyt w szpitalu od 7.IV.16r. do 27.IV.16r. i okres poszpitalny od 28.IV.16r. do 27.V.16r., od 22.XII.16r. do 10.I.17r. , w tym od 9.I.17r. do 16.I.17r. pobyt w szpitalu i zwolnienie od 9.I.17r. do 15.III.17r. oraz od 16.III.17r. do 26.IV.17r. Za te okresy wnioskodawca otrzymał zasiłki chorobowe.

W okresie otrzymywania zasiłków chorobowych M. W. wykonywał swoje obowiązki (...). Urząd Gminy w K. udzielił ZUS informacji o dniach, w jakich wnioskodawca wykonywał swoje czynności z umowy zlecenia. I były to dni : 1-6.IV.16r., 2-3.V.16r., 24.V.16r., 2-7.I.17r., 11.II.17r., 13-15.II.17r., 17-18.II.17r., 20.II.17r., 25-27.II.17r., 2.III.17r., 6.III.17r., 10.III.17r., 13.III.17r., 16.III.17r., 18.III.17r., 21.III.17r., 27.III.17r., 29-30.III.17r., 7-8.IV.17r. 13-16.IV.17r. Wnioskodawca otrzymał wynagrodzenie z umowy zlecenia.

Wnioskodawca w okresie zwolnień lekarskich przebył operację stawu biodrowego. Po operacji przeprowadzana była rehabilitacja. M. W. wykonywał czynności wynikające z jego społecznej funkcji (...).

Sąd Rejonowy podniósł, że problematykę prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego w pewnym zakresie reguluje ustawa z 13.X.98r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.u. 2014.1146), w tym szczególnie w zakresie określenia świadczeń nienależnych i zasad ich zwrotu. W art.84 ust.2 tej ustawy unormowano, że kwoty nienależnie

pobrane świadczeń to świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Zgodnie z przywołaną przez Sąd I instancji definicją: nienależne są te świadczenia, które zgodnie z przepisami ustawy zasiłkowej czy emerytalnej nie przysługiwały ubezpieczonemu i o braku prawa do których był ubezpieczony pouczony.

Dalej Sąd Rejonowy podniósł, że w realiach polskiego rynku pracy i ubezpieczeń społecznych nie ma obowiązku, aby zakład pracy - płatnik zasiłków chorobowych poza wypłatą tego świadczenia wręczał pracownikowi decyzję o prawie do tego zasiłku z pouczeniem o sytuacjach, w których traci to prawo. Nie wydaje takiej decyzji również organ rentowy.

Odnosząc powyższe do przedmiotowej sprawy Sąd I instancji wskazał, że w niniejszej sprawie wnioskodawca nie był pouczony o okolicznościach powodujących ustanie prawa do zasiłku chorobowego, a co za tym idzie nie są spełnione przesłanki świadczenia nienależnego wskazane w art.84 ust. 2 ustawy. Tym samym brak jest w ocenie Sądu Rejonowego podstaw do żądania zwrotu zasiłku chorobowego pobranego przez M. W..

Tym samym Sąd I instancji zmienił zaskarżoną decyzję izwolnił M. W. z obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją w całości Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu: naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności art.17ust.1 w związku z art. 66 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. 2017.1368. j.t.) przez błędne uchylenie obowiązku zwrotu przez M. W. zasiłku chorobowego za okresy: od dnia 1 kwietnia 2016 roku do dnia 6 kwietnia 2016 roku, od dnia 28 kwietnia 2016 roku do dnia 27 maja 2016 roku, od dnia 22 grudnia 2016 roku do dnia 8 stycznia 2017 roku i od dnia 17 stycznia 2017 roku do dnia 26 kwietnia 2017 roku , podczas gdy pobrany zasiłek w wymienionych okresach jest świadczeniem nienależnie pobranym , gdyż w okresie orzeczonej niezdolności do pracy wnioskodawca wykonywał pracę zarobkową.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem orzeczenie Sądu Rejonowego jest prawidłowe i znajduje oparcie zarówno w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, jak i obowiązujących przepisach prawa.

Sąd Okręgowy w pełni aprobuje ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne. Podziela również wywody prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, nie znajdując żadnych podstaw do jego zmiany bądź uchylenia.

Za chybiony należy w ocenie Sądu Okręgowego uznać podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego.

Stosownie do treści art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2010 r. Nr 77 poz. 512) ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem pracą zarobkową jest każda aktywność ludzka zmierzająca do osiągnięcia zarobku. Takie znaczenie wyrażeniu - praca zarobkowa - nadaje się również w doktrynie. Rozumie się przez nią wszelką pracę zarobkową wykonywaną na każdej podstawie prawnej albo bez takiej podstawy, bez względu na wymiar czasu tej pracy (por. m. in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012 r., I UK 70/12 oraz z dnia 25 stycznia 2016 r. III UK 82/15)

Zdaniem Sądu Okręgowego , w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego należy w pełni podzielić stanowisko Sądu Rejonowego co do wykonywania przez ubezpieczonego M. W. pracy zarobkowej w okresie

stwierdzonej u niego niezdolności do pracy, tj. pracy zarobkowej wynikającej z zawartej z (...) K. w dniu 1 lutego 2016 r. umowy zlecenia. Poza sporem pozostaje także, iż ubezpieczony pobierał z tytułu zawartej umowy wynagrodzenie.

W związku z powyższym nie ulega wątpliwości, że praca zarobkowa podejmowana przez ubezpieczonego spowodowała utratę przez niego prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej.

Mimo braku prawa do zasiłku chorobowego za sporne okresy, ubezpieczony nie ma obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami, jak słusznie przyjął Sąd I instancji. Zdaniem Sądu Okręgowego, w świetle obowiązujących przepisów prawa, nie sposób uznać zasiłku chorobowego wypłaconego M. W. za sporne okresy za świadczenie nienależne. Za takim przyjęciem przemawia treść art. 84 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 121), który to przepis decyduje o tym, jakie świadczenie może zostać zakwalifikowane jako nienależne. W myśl przytoczonego przepisu za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się: 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczone o braku prawa do ich pobierania; 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Ze stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w wyroku z dnia 17 stycznia 2012 roku, sygn. I UK 194/11, Lex nr 1227962, wynika, że przepis art. 66 ust. 2 ustawy z 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie stanowi przepisu szczególnego w stosunku do art. 84 ust. 2 u.s.u.s. – w tym znaczeniu, że wyłącza stosowanie tego ostatniego przepisu do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Przepis art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej określa w szczególności zasady potrącania oraz egzekucji, nie wyłącza natomiast stosowania definicji nienależnie pobranych świadczeń, wynikającej z art. 84 ust. 2 u.s.u.s., do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Sąd Najwyższy podkreślił, iż ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych stosuje się do wszystkich ubezpieczeń społecznych, w tym m.in. do ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa (art. 1 pkt 3 ustawy systemowej). Żaden z przepisów ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie niż art. 84 ust. 2 ustawy systemowej kwestii zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Inaczej mówiąc, art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie okoliczności przemawiających za uznaniem świadczenia za pobrane nienależnie niż czyni to art. 84 ust. 2 ustawy systemowej.

Przedstawiony powyżej pogląd prawny Sąd Okręgowy w pełni podziela.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy nie wziął pod uwagę zasadniczej kwestii, a mianowicie, że wypłacając ubezpieczonemu w spornych okresach zasiłek chorobowy, nie pouczył go o okolicznościach wyłączających prawo do pobrania tego rodzaju świadczenia.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż dopiero prawidłowe pouczenie pobierającego świadczenie o braku prawa do jego pobierania stanowi podstawę do zakwalifikowania pobranego świadczenia jako świadczenia nienależnego. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (np. wyrok SN z dnia 26.04.1980r, II URN 51/80, OSNCP 1980, Nr 10, poz. 202, wyrok z dnia 10.12.1985r II URN 207/83, PiZS 1986, Nr 3, poz. 71) przyjmuje się, że brak pouczenia świadczeniobiorcy o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń zwalnia go z obowiązku zwrotu świadczeń pobranych mimo istnienia tych okoliczności, choćby nawet mógł powziąć o nich wiadomość z innych źródeł. Obowiązek pouczenia spoczywa na organie rentowym, samo zaś pouczenie powinno być wyczerpujące, zawierające informacje o obowiązujących w dniu pouczenia zasadach ustania lub wstrzymania wypłaty świadczeń. Brak pouczenia zwalnia osobę bezpodstawnie pobierającą świadczenie z obowiązku ich zwrotu.

Wskazać należy, że obowiązek dowodowy, zgodnie z regułą rozkładu ciężaru dowodu zawartą w art. 6 k.c., spoczywał w niniejszym postępowaniu na organie rentowym. To organ rentowy winien był wykazać w niniejszym postępowaniu, iż udzielił ubezpieczonemu pouczenia co do tego, iż nie posiadał on w spornych okresach prawa do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia społecznego. W warunkach przedmiotowej sprawy organ rentowy, dokonując wypłaty spornego zasiłku chorobowego, winien był pouczyć ubezpieczonego, w jakich okolicznościach prawo to mu nie przysługuje. Organ

rentowy nie udowodnił w toku postępowania, aby udzielił ubezpieczonemu jakiegokolwiek pouczenia o braku prawa do pobranych świadczeń.

W związku z tym wypłaconego za sporne okresy zasiłku chorobowego nie można uznać w myśl art. 84 ust. 2 za świadczenie nienależne. A tylko świadczenie nienależnie pobrane w myśl ust. 1 art. 84 podlega zwrotowi.

Sąd Okręgowy podkreśla, że sam fakt pobrania świadczenia, które nie przysługiwało wobec istnienia okoliczności powodującej ustanie prawa do świadczenia, nie przesądza jeszcze o obowiązku jego zwrotu (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2005 roku, I UK 440/03).

Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż z dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych nie wynika, aby doszło do świadomego wywołania przez ubezpieczonego fałszywego przeświadczenia organu rentowego o przysługujących ubezpieczonemu prawie do zasiłku chorobowego za sporne okresy. W szczególności nie posłużył się on bowiem nieprawdziwymi zeznaniami bądź fałszywymi dokumentami, natomiast niepouczenie go o skutkach wykonywania pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy powodował, iż trudno byłoby przyjąć, iż świadomie wprowadził w błąd organ rentowy lub faktycznie wypłacającego mu zasiłek chorobowy pracodawcę.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację jako bezzasadną.